

Kiefer Ferenc

(1931-2020)

2020. november 21-én életének 90. évében elhunyt Kiefer Ferenc, intézetünk korábbi igazgatója, az MTA rendes tagja, a Széchenyi-díj és az Akadémiai Aranyérem kitüntetettje, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professor emeritusa, a londoni Európai Akadémia, az Osztrák Tudományos Akadémia, a párizsi Európai Tudományos és Művészeti Akadémia tagja, az Amerikai Nyelvtudományi Társaság és a Brit Filológiai Társaság tiszteletbeli tagja, a stockholmi, a párizsi és a szegedi egyetem díszdoktora, nyelvésznemzedékek tanára és ösztönző támogatója.

Apatinban született, majd családja Bajára költözött. A szegedi egyetemen először matematika-fizika szakon végzett, és már gyakorló bajai tanárként kezdett érdeklődni a német nyelvjárások iránt. Budapesti nyelvészek ösztönzésére fordult az általános nyelvészet felé és miután Szegeden levelező tagozaton elvégezte a német, majd a francia szakot, a budapesti Eötvös József Gimnáziumban kapott állást. Innen került 1962-ben az MTA Számítástechnikai Központjába az akkor megalakult matematikai nyelvészeti kutatócsoportba. 1973-tól volt az MTA Nyelvtudományi Intézetének előbb munkatársa, később tudományos tanácsadója, majd 1992 és 2001 között igazgatója. Ezzel párhuzamosan tanított az ELTE-n megalapított általános és alkalmazott nyelvészet szakon, majd alapító professzora és vezetője lett az MTA NYTI és az ELTE által közösen létrehozott elméleti nyelvészet tanszéknek. Kandidátusi értekezését 1971-ben védte meg, akadémiai doktori fokozatát 1977-ben szerezte meg, az MTA-nak 1987-ben lett levelező, majd 1995-ben rendes tagja.

Az 1960-as évek végétől kezdve rendszeresen tanított európai egyetemeken: Stockholmban, Stuttgartban, Aarhusban, Párizsban, Bécsben, de mindig visszatért Magyarországra és innen szervezte azokat a nemzetközi konferenciákat, amelyekkel segítette a kelet-európai és a nyugati nyelvészek személyes kommunikációját amellelt, hogy az általa szerkesztett és kiváló kiadóknál megjelentetett számos kötetben az innenső oldalon élőket publikálási lehetőséghez is juttatta. A kelet-nyugati tudományos párbeszéd valódi szürke eminenciása volt, akinek a jelentőségét kevesen ismerték föl, kivéve talán a belügyi szerveket.

Matematikai háttérének köszönhetően könnyedén magáévá tette a formális nyelvészetnek az 1960-as években induló irányzatait. Előbb Chomsky mondattani kutatásait terjesztette idehaza, majd a nyelv formai tulajdonságai közül egyre inkább az alaktan (szóképzés, szóösszetétel) problémái, illetve tartalmi oldalon a logikai felkészültsége számára is otthonos jelentéstan és pragmatika kutatása érdekelték. Könyvei, szócikkei az előfeltevések elméletéről, az aspektus formai és jelentéstanai összefüggéseiről, a szóösszetételek természetéről jelentős nemzetközi visszhangot váltottak ki, e területek legjobban ismert nemzetközi szakértői között tartják számon a mai napig, amit a nyelvészetben elég ritka 5000 fölötti hivatkozásszáma is mutat.

Bár nem terepen mozgó nyelvész volt, szobatudósnak aligha mondható. A világ minden táján voltak barátai, hiszen sok nyelvet beszélő vendégként és vendéglátóként mindenkivel szót tudott érteni közvetlen stílusával, humorával, állandó mosollyal kísért, bár sokszor ironikus megjegyzéseivel. Zenei műveltsége is kiemelkedő volt, irodalomolvasó, színházba járó igazi társasági ember volt, aki szeretett és tudott élni.

Mindazok, akik tanítványai, barátai, kollégái voltunk, nem feledjük.